

Interpretà al piano la senyoreta Puig, *Etudes symphoniques*, de Schumann.

Lo Sr, Uya nos cantà *Mort de Valenti*, del Faust, de Gounod.

En Ferrán Canellas llegí la poesia *La Confusió*, y després un altre qual títol no varem entendre.

Vissi d'arte, de la Tosca, fou cantat per la Senyoreta Bigas y l'acompanyà al piano la Senyoreta Puig.

L'advocat En Joseph Coma nos pronuncià un discurs, y fonamentatse ab alguns treballs llegits, feu versar son parlament sobre'l tema del article que del mateix distingit escriptor avuy publiquem.

A la segona part, lo Sr. Güell, reprentà lo monólech d'en Rusiñol *L'escudellómetro*, y lo Sr. Fontdevila, alre monólech del mateix autor, *El sarau de Llotja*.

La orquesta interpretà *Un dia entero en Viena*, de Supé.

Hi hagué aplausos y ab molta abundancia per tohom.

A las Senyoretas Bigas y Puig, ademés se'ls obsequià ab un artistic ram.

Mercixen un bon aplauso los joves de la comisió organitzadora Srs. Maspons, Blanxart y Bigas pel acert en la organització de tant simpática com enaltidora festa, y un altre, la Junta directiva per haverla acullida ab tan interés.

A propòsit de las 25.000 pessetas consignadas pel Ajuntament de Barcelona pera'l monument de'n Pi y Margall que s'ha d'aixecar en aquella ciutat, alguns periódichs han combatut l'acort y altres l'han alabat. Dels primers, feyan notar que'n Balmes no n'hi tenia encare de monument á la ciutat comptal, y dels segons, venian á dir que no se'l mereixia, per serne un dolent filosof, un vulgar divulgador de vulgars conceptes de filosofia, qu'havia fet lo maco ab doctrinas escamatojadas, y que cap influencia havia tingut sobre'l poble catalá.

La passió no ha de fer perdre'l coneixement.

Pi y Margall, com á home honrat, com á home de llinia recta, com á publicista eminent, com á notable literat, y pot ser més que literat, com á gran prosista, se'l mereix un monument y un perdurable recort de la Catalunya moderna; pero Balmes, si no aconseguí á Pi y Margall com á prosista, lo surpassá y de bon tros com á publicista y sobretot com á filosof.

Balmes publicista es d'una fecunditat y d'un brahó com poch n'hi hagi. Deixém estar las ideas que defensava. Hi ha que llegir aquellas ardorosas campanyas ahont hi posava tota la seva ánima, y empena, y claretat del carácter catalá. ¿Qui's va atrevir á replicar al celebre Guizot quan va publicar sa famosa *Historia de la civilisació d'Europa*? Donchs, s'hi va atrevir en Balmes. Y s'ha de tenir en compte qu'en Guizot tenia reputació europea

havia sigut ó presidia'l ministeri francés, y que'n Balmes era un sencill y desconegut capellanet de Vich. La contestació va ser tant digna de la obra contestada, que *El Protestantismo comparado con el Catholicismo* fou desseguida traduhit al francés, al inglés, al italiá, y al alemany, cosa alashoras no gayre comú, y comentat per tota la Europa lletrada.

Que'n Guizot devia considerar al seu contrincant digne de la fama de que gosava l'eminent historiagre francés, ho demostra lo següent. Balmes s'hostatjava á Paris de pas, creyem, per Inglaterra. Donchs, en Guizot ab reputació alashoras universal y per afegidura protestant, aná á saludar á n'aquell capellanet de Vich, y l'abrassá, y lo felicitá com s'ho mereixia.

Balmes filosof está tant per demnut d'en Pi y Margall que negarho es no volguer fer justicia al pensador vigatá. Que'n Balmes no s'ha sapigut moure d'uns motllos, los de la filosofia escolástica, que sa importancia la te per ser un dolent vulgarisador d'aquesta escola, que no arriba á un Kant, y no sabem quantas cosas més. Dir aixó, es desconèixer ó volguer desconèixer lo carácter del problema. Un filosof espiritualista te moltas més trabas que un positivista, un materialista; donchs, un filosof católich encare'n te moltas més de trabas. Sobreurtir en la escola espiritualista ó en la escolástica vol dir empena y un talent que'ls deixebles d'altres escolars, la majoria de las vegadas no necessitan. Y precisament Balmes, descolla'n la escolástica, no, á que disfrasarho, com astre de primera magnitud, pero si ab llum propia, ab relleu sufficient pera destacar sa personalitat. Precisament alguns escolástichs se'l miran de rehull per aquesta personalitat.

Ademés, ab tot lo d'en Balmes s'hi sent vibrar sempre l'ánima catalana; ab lo d'en Pi, no. Aquest no més conserva l'esperit catalá'n aquell son clausular sencill y ferm de la seva prosa tan admirable.

Balmes usava'l catalá; en Pi y Margall, no, perque deya que li era difícil, y aixó que quan se'n aná á Madrid ja era home.

Y per últim, s'ha de tenir en compte que'n Pi y Margall morí vell y als nostres dias, era jefe d'un partit polítich y passá per la presidencia d'una República; lo qual vol dir que sa influencia hauria de ser molt forta, dihem hauria de ser, no que ho sigui. En cambi, Balmes desaparegué de la vida als voltants dels quaranta anys, no passá de trist capellá y te dos generacions entre ell y nosaltres.

¿Despreciem á n'en Pi y Margall per ensalsar á n'en Balmes? De cap manera.

Pero Balmes ab tot y ser un escolástich, per dret propi hi te lloch assenyalat en la mentalitat catalana, y aquest lloch es de primera fila, y, per lo tant, li correspont monument.

Impremta de Jaume Joseph.—Granollers.